

Presidentin julkinen yksityinen

IRMA KAARINA HALONEN

”P”residentti Bill Clintonin lyhyt televisiopuhe amerikkalaiselle yleisölle teki mittausten mukaan suurin piirtein tehtävänsä. Luottamus presidenttiin ihmisenä laski, mutta hänen ei toivota eroavan virastaan. Suunnilleen kaksi kolmesta amerikkalaisesta oli yhä sitä mieltä, että hän hoitaa työnsä hyvin” (Helsingin Sanomat, pääkirjoitus 19.8.1998)

Yhdysvaltojen presidentti Bill Clinton on aiheuttanut seksiskandaaleillaan särön mediakulttuuriin. Presidentti-instituutio on ollut länsimaisen journalismin pyhimpiä ja ylevimpiä rakennelmia. Presidentti on aina uutisten eliittiä, presidentti edustaa ylintä poliittista, hallinnollista ja sotilallista valtaa. Presidentin kytkeytyminen taloudelliseen valtaan on myös kiistatonta ainakin Yhdysvalloissa. Presidentin asema on tärkeä valtainstituutioiden uskottavuuden vuoksi. Siinä uutisjournalismin ja presidenttiyden intressit yhtyvätkin kiinnostavasti.

Kaikki julkiset poikkeamat vallan tunnuksista tulkkautuvat julkisuudessa myös valtaa horjuttaviksi, epäuskottavuuden lisääntymiseksi ja heikkoudeksi. Presidentin imagoon kuuluu mieskuntoisuus: edustavuus, urheilullisuus ja patriarkaalinen asenne. Vaikka presidenttiys länsimaisen demokraattisen ja tasa-arvoisen ideaalin mukaisesti on sukupuolineutraali professio, presidentin kulttuurinen sukupuoli merkitään Mieheksi. Naispresidentiltä vaaditaan omaksumaan tuo kulttuurinen mieheys ja peittämään nais erityisyytensä. Naisellisuus voi toki olla lisämauste, muttei julkinen representaatio.

Presidentin julkinen kuva rakentuu tarkkaan harkituista vallan symboleista ja performansseista, kuten vihkimisistä, vierailuista ja edustustilaisuuksista ja seremoniallisista puheista. Presidenttiys edellyttää epäpyhän sukupuolisen halun hillitsemistä ja kanavoimista kansakunnan parhaaksi. Vaikka presidentin toinen puoli, elämä inhimillisenä ihmisenä ja sukupuolena tukahtuu tai torjutaan, niin silti ihmisten kiinnostus presidenttiin ulottuu tuohon salattuun yksityiseen saakka. Onkin oireellista, että ihmisten presidenttiunet ovat usein seksuaalissävytteisiä, kuten Axa Sorjasen ohjelma (Yleisradion TV 1 22.10.1998) osoitti.

Viihteellisessä ja asijournalismin ulkopuolisessa mediakulttuurissa on pyritty kaatamaan vallan ikoneja ja paljastamaan keisarin alastomuus joskus hyvinkin konkreettisesti. Paparazzien toiminta, niin 1950-luvun elokuvatähtien yksityiselämän paljastukset kuin 1990-luvun julkkisjahtikin, osoittavat, että karnevaaleille on kysyntää. Nykyjulkisuus on murroksessa, mikä ilmenee ripeänä kuvien kaatamisena. Presidenttiydestäkin näyttää tulevan journalistista arkiviihdettä, kuten Clintonin tapaus osoittaa.

Olennaista on kysyä, uhkaako julkiseksi tuleva yksityinen mieskuntoisuus, joka on tarpeen presidentti-instituution säilyttämiseksi. Clintonin tapauksessa presidentin ylevyys on kärsinyt aika kolauksen. Kansakunnan isänäkin hän on enää naurettava esimerkki, vaikka hän klassisesti ilmoittikin pyytäneensä (ja saaneensa) anteeksi perheeltään. Erilaiset voimankäytönäytökset, pommi-iskut ja kansainvälisenä poliisina toimiminen, ovat imagon uudelleen rakennuksessa tähdellisiä.

Epäilyt Clintonin seksuaalisuuden luonteesta voivat myös murentaa uskottavuutta. Heteroseksuaaliseen maskuliinisuuteen eivät kuulu sellaiset seksuaalisen kanssakäymisen muodot, joita seksiskandaali paljasti. Maskuliininen abstrakti stereotyyppi särkyä.

Clintonin julkisuuskoneisto kohtaa hankalia haasteita. Nykyinen mediakulttuuri on jo murtanut monia perinteisiä rajoja, esimerkiksi eri viestintävälineiden kesken ja luonut uusia esimerkiksi Internet-julkisuuden. Julkiseksi tullutta yksityistäkin on mahdollisuus muokata keskivertomaakuun. Suomen pääministeri Paavo Lipponen on oiva esimerkki uudenlaisen vallankäyttäjän imagon rakentamisesta: vauvan potkuhousujen esittely lehtikuvaajille, yksityisten perhetilaisuuksien julkistaminen ja naisministerien avoin puolustaminen luovat uutta vallan diskurssia. Tulevaisuudessa nähdään, millainen representaatio on äänestäjien mieleen. Ainakin salatun yksityisen alue kaventuu entisestään.

Irma Kaarina Halonen

YTL, tiedotusopin lehtori, Turun yliopisto